

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

Satversmes tiesas tiesneša

Gunāra Kusiņa

ATSEVIŠKĀS DOMAS

Rīgā 2020. gada 30. jūlijā

lietā Nr. 2019-23-01

**„Par Civilprocesa likuma 464. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas
Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”**

1. Satversmes tiesa 2020. gada 16. jūlijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2019-23-01 „Par Civilprocesa likuma 464. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – Spriedums), kurā nosprieda atzīt Civilprocesa likuma 464. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam.

Piekrītu Satversmes tiesas secinājumam, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums prasa ikvienā tiesvedības procesa stadijā nodrošināt personas tiesības uz taisnīgu tiesu attiecīgās tiesvedības procesa stadijas raksturam atbilstošā veidā, (Sprieduma 10. punkts) un secinājumam, ka ikvienā tiesvedības procesa stadijā jānodrošina tiesas objektivitāte, paredzot šā mērķa sasniegšanai pietiekamus līdzekļus atbilstoši konkrētās tiesvedības procesa stadijas raksturam (Sprieduma 11. punkts).

Tomēr nevaru piekrist Spriedumā ietvertajam Satversmes tiesas secinājumam, ka normatīvajos aktos paredzētie līdzekļi ir pietiekami tiesas objektivitātes nodrošināšanai kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijā civilprocesā. Mans viedoklis ir balstīts uz turpmāk norādītajiem argumentiem. Pamatojot savu viedokli, izmantošu Spriedumā lietotos saīsinājumus.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu civillietā izlemj Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģija triju tiesnešu sastāvā. Pieteikuma iesniedzēja tiesnešu kolēģijas sastāvu

uzzināja tikai pēc tam, kad saņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, un tādēļ nevarēja pieteikt noraidījumu vienam no tiesnešiem, par kura objektivitāti tai bija šaubas. Pieteikuma iesniedzēja uzskatīja, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tā neparedz lietas dalībnieku tiesības pieteikt noraidījumu Augstākās tiesas tiesnešiem, kas lems par kasācijas tiesvedības ierosināšanu.

Tādejādi izspriestās lietas pamatjautājums bija par to, vai tiesas objektivitāte ir nodrošināta atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām prasībām, ja tiesiskais regulējums neparedz lietas dalībniekiem tiesības pieteikt noraidījumu tiesnešiem, kas lems par kasācijas tiesvedības ierosināšanu. Citiem vārdiem, Satversmes tiesai šajā lietā bija jāizvērtē, vai kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijā civilprocesā ir paredzēti pietiekami līdzekļi tiesas objektivitātes nodrošināšanai, ņemot vērā šīs tiesvedības procesa stadijas raksturu.

3. Lietā Nr. 2017-16-01 Satversmes tiesa vērtēja tāda tiesiskā regulējuma satversmību, kas noteica kārtību tiesvedības ierosināšanai administratīvā pārkāpuma lietā apelācijas instances tiesā. Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums prasa nodrošināt lietas dalībniekiem tiesības uzzināt tiesas sastāvu un pieteikt noraidījumu tajā ietilpstošajiem tiesnešiem šajā tiesvedības procesa stadijā, jo tiesa, lemjot par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, vērtē lietas materiālus, pārsūdzēto spriedumu un lietas dalībnieku argumentus, kā arī var pieņemt galīgu, nepārsūdzamu nolēmumu, ar kuru noslēdzas tiesvedība administratīvā pārkāpuma lietā. Papildus Satversmes tiesa norādīja, ka uz administratīvo pārkāpumu lietām ir attiecināmas tādas pašas no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošas tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas kā krimināllietās (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2017-16-01 15.2. un 15.3. punktu*).

Uzskatu, ka, vērtējot to, vai normatīvajos aktos paredzētie līdzekļi ir pietiekami tiesas objektivitātes nodrošināšanai, izšķiroša nozīme ir tiesas kompetencei attiecīgajā tiesvedības procesa stadijā, proti, tam, kāda rakstura nolēmumus tiesa ir tiesīga pieņemt, kā arī tiesas veiktā vērtējuma apjomam. Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesas objektivitātes prasības nevar būt atšķirīgas atkarībā no tiesvedības procesa veida un tiesas instances. Manuprāt, Satversmes 92. panta pirmais teikums prasa nodrošināt lietas dalībniekiem tiesības pieteikt noraidījumu tiesas sastāvā ietilpstošajiem tiesnešiem tādā tiesvedības procesa stadijā, kurā tiek vērtēti lietas materiāli un

lietas dalībnieku argumenti par lietas pamatā esošā strīda risinājumu un tiesa ir tiesīga pieņemt galīgu, nepārsūdzamu nolēmumu.

Satversmes tiesa jau iepriekš vairākos spriedumos ir vērtējusi tiesnešu kolēģijas kompetenci kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijā civilprocesā un konstatējusi, ka šajā tiesvedības procesa stadijā tiesnešu kolēģija ne tikai pārbauda to, vai ir iestājušies likumā paredzētie formālie nosacījumi, bet arī vērtē lietas materiālus, lietas dalībnieku argumentus un pārsūdzētā sprieduma pareizību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 12. punktu un 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-13-01 16.4. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka vienīgi pēc pilnvērtīgas iepazīšanās ar visiem lietas materiāliem tiesnešu kolēģija var izdarīt secinājumus par nepieciešamību ierosināt kasācijas tiesvedību un jautājuma par kasācijas tiesvedības ierosināšanu izlemšana pēc būtības ir pielīdzināma lietas izskatīšanai rakstveida procesā (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 12. punktu*).

Arī Sprieduma 14.1. punktā Satversmes tiesa konstatēja, ka tiesneši, kas lemj par kasācijas tiesvedības ierosināšanu civillietā, citstarp vērtē pārsūdzēto tiesas spriedumu, kasācijas sūdzībā norādītos argumentus un lietas materiālus. Taču Satversmes tiesa Spriedumā secināja, ka šis vērtējums veicams vienīgi tiktāl, ciktāl tas nepieciešams, lai noskaidrotu, vai pastāv nepieciešamība ierosināt kasācijas tiesvedību atbilstoši kasācijas tiesvedības mērķiem, un atzina, ka šāds vērtējums nav pielīdzināms lietas izskatīšanai pēc būtības kasācijas instances tiesā. Tomēr Spriedumā nav norādīts neviens arguments, kas pamatotu, kādēļ Satversmes tiesa atkāpās no lietā Nr. 2013-02-01 izdarītajiem secinājumiem par kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijas raksturu un tās pielīdzināšanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

No Civilprocesa likuma 250.³⁸ panta ceturtais daļas 1. punkta un 434. panta otrās daļas 1. punkta izriet, ka tiesnešu kolēģijas lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību ir galīgais nolēmums civillietā, kas nav pārsūdzams un ar kura spēkā stāšanās stājas spēkā arī pārsūdzētais spriedums. Ņemot vērā minēto, kā arī tiesnešu kolēģijas veiktā vērtējuma apjomu, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu civillietā, uzskatu, ka kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijā civilprocesā tiesības uz taisnīgu tiesu lietas dalībniekiem ir nodrošinātas tikai tad, ja viņiem ir tiesības uzzināt, kuri tiesneši izlems jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, kā arī pieteikt tiem noraidījumu.

Sprieduma 15. punktā Satversmes tiesa norāda, ka praksē lietas dalībnieku pieteiktie noraidījumi tiesnešiem, kas lems par kasācijas tiesvedības ierosināšanu,

tiek izlemti pēc būtības, bet šaubas par tiesneša objektivitāti, kas lietas dalībniekam rodas jau pēc tam, kad saņemts lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, ir pamats lietas izskatīšanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Manuprāt, šī Augstākās tiesas prakse uzskatāmi liecina par to, ka arī Augstākās tiesas ieskatā kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijā civilprocesā lietas dalībniekiem būtu jānodrošina tiesības pieteikt noraidījumu tiesnešiem, kas lems par kasācijas tiesvedības ierosināšanu.

Līdz ar to uzskatu, ka apstrīdētā norma, ciktāl tā neparedz lietas dalībnieku tiesības uzzināt, kuri tiesneši lems par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, un pieteikt tiem noraidījumu, neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas tiesnesis

Gunārs Kusiņš